

ТРИЗЕНБІК - REVUE HEBDOMADAIRE - **TRIDENT**
UKRAINIENNE

Число 25 (575) Рік вид. XIII. 27 червня 1937 р. Ціна 2 фр. Ріх 2 фр.

Париж, неділя, 27 червня 1937 року.

Хоч як швидко перевертаються в світовому калейдоскопі події, одна одну наздоганяючи й заступаючи, — про те й досі не затерлося глибоке вражіння наглого розстрілу маршала Тухачевського та інших генералів. Навіть така справа, як невдала спроба потоплення «Лейпцигу», викликане нею гостре напруження в міжнародніх відносинах, припинення Німеччиною й Італією співпраці в контролі іспанських берегів, не зняла з черги наслідків кремлівської драми, бо стоїть у зв'язку з тією ж Москвою і ще раз підкреслює нагальну конечність ґрунтовного перегляду відносин із совітською імперією, конечність, що її перед великими державами так раптово поставив останній розстріл. Європа й досі не перетравила ще кривавої розправи з «красою й гордістю» червоної армії, але де-які підсумки тому вже можна підбити й де-які висновки зробити — в площині і міждержавній, і внутрішнь-совітській, і зокрема чисто-українській.

В першій з них — несподівана загибель цвіту світського генералітету ставить перед с'юзниками Москви, які в своїх розрахунках на майбутнє базувалися на червоній армії, тяжке питання: чи розстріляні, що перед ними спільники довірливо відкрили всі таємниці військового підготування, — позаторішня подорож Європою Тухачевського, — що їм охоче передавали найцінніші технічні досягнення, — відома історія з авіаційною гарматою, — справді являлися шпіонами, як це накидає їм бі-

лими нитками шите обвинувачення, чи вони Богу духа винні і впади жертвою кровожерної манії азійського деспота, — все одно перед штабами армій союзних держав і їх правительствами, може проти їх волі, дійсність настирливо ставить питання: яка ж сила того війська і як можна на нього покладатися в критичний момент, коли провід його, як що й не в руках «зрадників» і «шпіонів», то кожної хвили знаходиться під загрозою знищення од своїх же? Яка вартість армії без голови?

В площині внутрішнь-совітській, по-за тим процесом, що вже давніше розпочався і що його ми відмічали минулого разу, процесом взаємознищення, — смерть од куль майбутнього генералісімуса, двох командармів найвідповідальніших одтинків можливого фронту, колишніх начальника академії, повітряної оборони й т. д. не може не позначитися на боєздатності червоної армії, на обороноспроможності московського царства. Мозок армії знищено, душу її вбито. Такий жорстокий струс не може тако-ж не озватися розкладом в армії, яку позбавлено видатніших з її вождів. І моральний ефект, що захоплює всю істоту червоної армії, без жадного сумніву — це розхитання її основ, ослаблення її сили, а разом з тим і ослаблення наявне тих зв'язків, на силі голій зброї побудованих, що ними досі вкупі тримається неприродній конгломерат країв і народів, які неволею складають ССРСР. Це явище, наслідки якого не можуть не одчуватися на всіх територіях «союзу», без сумніву підіймає шанси визволення поневоєних Москвою націй, які борються за свою незалежність і державність.

Нарешті, ще одна деталь із сфери чисто української. Скараним на горло воєначальникам совітська влада в голос закидає, що в своїх планах державного перевороту вони ніби-то мали купити собі чужеземну допомогу ціною «расчленення» Росії: наперед одступили німцям Україну. Так зазначено прилюдно і в наказі Ворошилова червоній армії.

Байка ця від часу суду над П'ятаковим і вбитими разом із ним ветеранами старої лєнінської гвардії зробилася втертим місцем системи обвинувачення совітських достойників у державній зраді. На ній можна було б і не спинятись, коли б не одне: постійне її повторення вказує на той невралгічний пункт новіт-

ньої російської імперії, за який вона найбільше тремтить, бо звідти прийти має її кінець, — на Україну, яка таки визволиться з московського ярма сама і виведе на волю інших.

Україна визволиться, але не на те, щоб повернутися в ч и с ь , в ч и с ь володіння. А на те, щоб стати вільною і незалежною державою великого народу українського, який нікому не дозволить торгувати своєю кров'ю і своєю землею.

К Р О В *)

Одинадцять років тому Україна принесла найбільшу жертву за часи своєї новітньої історії. Впав на вулицях Парижу постріляний ворожими кулями — вождь і вибранець українського народу — Симон Петлюра. Пролилася пречиста кров того, хто в своїй особі, в своєму імені втілював і втілює непоборні змагання української нації.

Пролилася знову і знову на жертovníку України кров її вірного сина, як лилася вчора, як лилася кілька сот років тому, кілька десятків сотень літ.

Славний Святослав Хоробрий, Ігор — Лицар Безстрашний, Михайло Мученик Чернігівський, а далі Вишневецький Байда, Кальнишевський, Наливайко, Полуботок, Тиміш Хмельницький і йменням їх ність числа. А в цьому віці — від Крут через Базар, аж до Рю Расін.

Лилася кров за волю тої України, сояшної, родючої, широкої і свободолюбивої, за її щастя, розцвіт і добробут. У її ім'я проливалось те, що є найдорожчим у житті людини...

К р о в . . .

Кров! Найдорожче й найцінніше в житті. Найголовніша складова частина організму, субстанція життєвих його процесів, основа обміну речовин, годівля тканини і обнова її, запорука росту і сили, первопричина розвитку й прогресу...

К р о в ! Найдорожче, найважливіше й найцінніше у житті.

Тому то навмисна страта її всіма давніми кодексами каралася карою на горло. У сивизні віків усі закони людські за заподіяння смерті карали на смерть.

Ще й Біблія говорить про моїсеєві закони: «око за око, зуб за зуб...»

І наше право прадавнє не милує.

---

*) Промова, виголошена під час свята С. Петлюри в Парижі 29 травня с. р.

В договорі Олега, князя Руського, з Візантією з 912 року читаємо: «Аще кто убьеть или хрестьянина Русинь, или хрестьянинь Русина, да умреть...»

В слідуючому договорі Ігоря, наступника Олегового, з 945 року, з тою-ж Візантією, стоїть: «Аще убьеть хрестьянинь Русина, или Русинь хрестьянина, да держим будеть створивый убійство оть ближних убьенаго, да убьють и.

І «Руська Правда» Ярослава Мудрого підтверджує ці засади: Аще оубьеть кто моужа, то мьстити братоу брата, любо отцю, или сыну отця, любо брата — чадоу, оже не боудеть кто его мстят, мечеви предасться».

І старо-германське право і давнє римське з принципом: «Той хто вбив, мусять умерти», однаково разять убивцю.

Так само й монголо-ойратське право і Ясак, конституція Чингіс хана з 1206 року, безжалісно карає смертю за заподіяння смерті.

І навіть після віків реформаторських, після великої французької революції і її ліберальних впливів, після ультра-демократичного ХІХ століття і сьогодні Велика Британія залишає давню засаду — за пролиття чужої крові вбивця платить своєю кров'ю.

А те звичаєве право, що й досі лишилося на Апенінському півострові, в Сицилії, Сардинії й Корсиці під назвою «вендетта», та кровна помста на Балкані й Кавказі, отой інститут лицарського чину змитати образи кров'ю, ота своєрідна форма розплати за неправду — те каракірі — у країні Сонця, що сходить, — це все доводить — всюди по ріжному — надзвичайне оцінення людської крові, що даремно зостатися неодплатеною не може.

Бо кров має в собі символ життя, вічного, невмиручого, не людьми даного. Тому в цій крові — в цьому символі життя, рухливого, вічно-текучого — є й своя містика. І містика ця споконвічна, старша од всіх законів і кодексів.

На цій містиці крові збудовані всі релігії земної кулі, від майїв і ацтеків до сект Індостану, від Єгипту до Асирії, від диких германських племен до культурної Єлади, від прадавнього нашого поганства до витонченого сучасного християнства. Вірування існуючих досі решток червоної раси з центральної й полудневої Америки однакові у містиці крові з ріжнорасними формами ріжнородних вірувань африканського суходолу і мало чим різняться від тисячелітніх традицій Декана індійського чи пущів Інда-Китаю.

А рафіноване — старе змістом, нове може формою — християнство має все той прообраз жертви кривавої, що символізує вічно живе поняття крові — смерті, крові — життя. «Станьмо просто, станьмо з острахом, уважаймо — святую жертву в спокою приносити...» І в цій святій жертві — увесь зміст християнства, «смертю смерть здолав».

Бо кров — то є рух, тепло, то є життя...

І це саме розумів і знав духовний вождь новітньої України, коли в своєму заповіті писав про кров, пролиту за визволення України:

«Кров пролита для цієї величної мети не засихає. Тепло її все теплим буде в душі нації, все відіграватиме ролю непокоючого, тривожного ферменту, що нагадує про нескінчене і кличе на продовження розпочатого».

Він знав чудодійну силу пролитої за волю крові, він знав могутній вплив її на ріст майбутніх поколінь, на розвиток прийдешньої історії України. І в його устах оце філософське оцінення пролитої за ідею крові набуває надзвичайно містичного значіння, не менше містичного, ніж сама постать його. В його устах, його, що сам впав жертвою, ці слова звучать пророче...

«Агнця Божого ви проповідали, і самі в жертву, як ягнята, були принесені...»

До жертв української нації, що з 1917 року приносила вона, долучилася і жертва самого її вождя. Україна ХХ-го століття, повставши до чину, в завзятій боротьбі на всі сторони, у пілу бойовім, у гуркоті гарматнім, створила державну піраміду і краєвогільним каменем її став Головний Отаман Симон (Симон бо Петро) Петлюра. І коли вбито його було, то гаряча кров вождя, кров чудодійна, жива і оживлююча, ця кров потекла по боках цієї піраміди у ґрунт, у глиб, у ту землю, з якої він вийшов. Просочилася до найглибших низів української душі національної. І одчули всі клітини української нації оте тепло віджливлююче, той фермент неспокійний. І в найглибших закутках українськості сталося чудо біблійне — «смертю смерть переміг...»

І сотні, тисячі борців за волю України перетворилися тепер в міліоні. Вартість і значіння крові вождя стали загальнонаціональними, всеукраїнськими, і той культ постати Симона Петлюри, що його зросту ми свідками, показує містичну динаміку принесеної ним жертви. Українці всіх континентів, — Великої України, усіх земель під чужими державами, емігранти по всіх усюдах — в цей день — жертви всенациональної — вслухаються в голос тої крові, яка промовляє всім, від найстаршого до наймолодшого, від бідного до найбагатшого, — словами покійного Вождя нації: «Кров пролита для цієї величної мети не засихає»...

І п'є, впивається українська душа з цього джерела безсечено-живого, істинного і непомилкового, рідного і близького, і в цьому таїнстві сполучається із світлим еством Вождя Нації, бо то є кров наша, то кров всього нашого народу, то кров усієї української спільноти, всієї нашої раси.

І ніколи не забуваймо, і не даймо майбутнім поколінням забути, за що кров ота пролита, і коли помста може стати святою, то це як раз тепер, бо це помста за минуле наше і за наше сучасне.

Несімо з собою в життя це чуття! Творімо культ пам'яті Симона Петлюри, бо в тому є й сила і слава, його і наша, тепер і завжди й навіки вічні. Амінь!

ВШАНУВАННЯ СВІТЛОЇ ПАМ'ЯТІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ НА 11 РОКОВИНИ ЙОГО СМЕРТІ.

У Львові

В 11-ту річницю трагічної смерті Головного Отамана військ УНР Симона Петлюри політична еміграція у Львові,—Відділ Українського Центрального Комітету, Союз Українок-Емігранток і Клуб Українських Емігрантів,— 25 травня с. р. відбула жалібні сходи в Луговому Городі, там де минулого року відкрито пам'ятну таблицю — в честь Головного Отамана С. Петлюри. Полк. О. Кузьминський відкрив сходи короткою промовою і запропонував вшанувати пам'ять національного героя вставанням і однохвилинною мовчанкою. Далі передано було слово п. І. Базякові, який виголосив дуже цікаві спогади з останніх років життя Великого Небіжчика на еміграції в Парижі — мало кому знані. Забірали слово ще й інші промовці, що висвітлювали лицарські чини Головного Отамана в боротьбі за українську державність.

На закінчення сходи полк. О. Кузьминський, підкресливши велике значіння духового обличчя Покійного, закликав до завершення недокінченого Ним чину — остаточного визволення Українського Народу з-під московського ярма. Закінчилися сходи пісню «Журавлі».

30 травня в Святоюрській православної церкви о год. 12.45 відбулася урочиста панахида за спокій душі Головного Отамана. На панахиду масово прийшло українське громадянство і його чільні представники, що по береги вповнили церкву й церковне подвір'я. Серед зібраних була велика кількість української молоді. Вшанували своєю присутністю пам'ять Головного Отамана С. Петлюри численні представники польської армії, на чолі з командиром корпусу генералом Карашевичем-Токаржевським, і делегація з вищих представників цивільної влади на чолі з п. віцевоєводою Хмелевським.

Панахиду відправив військовий священник майор Сіماشко українською мовою. В короткому слові о. Сіماشко схарактеризував велику постать Отамана і значіння його чинів для українського й польського народів. Панахиду пречудово відспівав хор під орудою проф. Прокоповича в укладі Стеценка. Мінорні старі київські мотиви чарівними звуками виливались із уст співаків і наповнювали тугою серця. При співі «зі святими упокой!» і «вічної пам'яті» очі багатьох вояків, загартованих у боях, наповнилися сльозами.

Жіночтво провело збірку на Українську Бібліотеку ім. Симона Петлюри у Парижі удекоровуючи кожного жертводавця розеткою із стьожок жалібної і національних кольорів.

В Софії

Українська колонія м. Софії, 30 травня с. р. влаштувала панахиду по Головному Отаманові бл. п. С. Петлюрі з нагоди 11 річниці його трагічної смерті, та по всіх полеглих у боротьбі за волю України—з нагоди 20-ліття з дня відродження українського війська.

В неділю, ще зранку, стало сходитися українське громадянство та гості до «своєї», вже традиційної для українців церкви св. св. Кирила й Methodія. Заходами редакції журналу «Гуртуймося», посеред церкви добре було вряжено аналой з поминальним коливом, медом та хлібом, рядом з оповитим широкою національною срічкою портретом бл. п. С. Петлюри. При досить великій кількості українського громадянства, членів усіх українських софійських організацій та гостей, два болгарські пан-отці відправили службу Божу. Співав парафіяльний хор.

При сумному й величньому співі «вічної пам'яті» всі присутні склали коліна, віддаючи шану своїм національним героям, які за Україну поклали своє життя.

По закінченні панахиди пан-отець Дмитро сказав відповідно до свята своє шире приятельське слово, оцінив у ньому героїчні змагання Українського Народу за свою свободу, урочисто й теплим згадав словом Вождя нашого, що трагічно загинув, та всіх тих, хто життя своє віддав за найвищі ідеали і волю свого народу, за всіх національних українських героїв, що своєю смертю зобов'язали нас не кидати боротьби і які кличуть нас до чину, до зреалізування тієї великої ідеї, за яку вони вмерли.

Після панахиди редакція журн. «Гуртуймося» влаштувала академію. Як в церкві, так і на академії дуже добре було вдекоровано стіл з портретом покійного Головного Отамана на тлі національного прапора з китцями квітів та 5 розами — 5 краплинами крові з ран великого Вождя Нації й найвишого провідника національного війська.

По відкритті академії перше слово було уділено представникові козаків-націоналістів — п. Євсікову, а потім полк. В. Филонович виголосив реферат на тему: «Вождь Українського Народу С. Петлюра та Армія УНР». Референт підкреслив велике значіння збройної сили кожної нації й довше зупинився над формуванням тої сили у нас, українців, у минулому та накреслив шляхи, якими мало б іти воно в майбутньому.

У П л о в д і в і

Українська Громада в Пловдиві з нагоди 11 річниці смерті Головного Отамана бл. п. Симона Петлюри та 20-тиліття відродження українського війська влаштувала академію.

Академія відбулася в помешканні Громади. На головному місці — портрет покійного Головного Отамана, удекорований зеленню й квітами, серед яких виділяється п'ять червоних роз.

Голова Громади п. Гергель, відкриваючи академію привітав гостей і членів Громади з урочистим днем, підкреслив значіння його в житті української еміграції, а потім уділив слово п-ні В. Филонович. Референтка в своєму докладі схарактеризувала постать Симона Петлюри, як Вождя Нації, як втілення великої ідеї визволення її з-під гніту московського найзника й заклала скупити сили еміграції для зреалізування заповіту Головного Отамана Симона Петлюри й виборення волі для Українського Народу.

Другий реферат на тему «20 літ Армії УНР» виголосив полк. В. Филонович. Референт уділив багато місця історичному розвитку відродження української збройної сили, охарактеризував головні етапи визвольної боротьби Українського Народу і його Армії, зупинився над значінням армії для кожної держави і для українців зокрема, та накреслив і ті шляхи, якими мав би йти розвиток формування нашої збройної сили та закликав до єдності й вірності тим прапорам, під якими боролося українське військо і які несе й досі Уряд УНР.

I. С-о.

НА УВАГУ УКРАЇНЦІМ, ЩО ІДУТЬ ДО ПАРИЖА НА ВИСТАВУ

На міжнародню виставу в Парижі з'їдуться люди звідусіль, чимало збирається й українців з рідного краю та з еміграції. Землякам нашим слід пам'ятати, що в чужому місті є українське культурне огнище — Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі. 41, rue de la Tour d'Auvergne. Paris-9.
Телефон: TRU 53-36.

Вінок од Волині на могилі Симона Петлюри

Коло вінка стоять посол С. Скрипник і його син. По боках могили — прапори Товариства б. Вояків Армії УНР у Франції та Союзу Українських Еміграційних Організацій у Франції

ПОКЛАН ВОЛИНІ МОГИЛІ СИМОНА ПЕТЛЮРИ

---

17 червня с. р. на могилі св. пам. Головного Отамана Симона Петлюри відбулася церемонія урочистого покладення вінка од Волині.

За численної присутності членів паризької української колонії на чолі з її видатнішими представниками, посол од Волині до польського сейму п. С. Скрипник поклав великий вінок із дубового й лаврового листя, прикрашений пучком волошок, виголосивши при тому коротке, але зворушуюче привітання од Волинської землі.

Син п. Скрипника — Юрко поклав квіти од української шкільної молоді Волині, тако-ж при тому виголошуючи слова привіту од молодого українського покоління.

На гарному вінку було багато стрічок од різних українських організацій та установ Волині із написами, що свідчать про вірність Волині заповітам С. Петлюри.

Написи ці були такі: «Перед великою Твоєю жертвою хилимо голови — Українська Парламентарна Репрезентація Волині», стрічка жовто-блакитна; «Борцєві за волю й державність українського народу — Волинське Українське Об'єднання», стрічка жовтоблакитна; «Твоєю працею докінчат наші діти — Союз Жінок Українок Громадської Праці на Волині», стрічка чорна; «Твоїм шляхом прямуємо до єдності — Український Кредитовий Банк на Волині», стрічка жовтоблакитна; «Вірному синові Православної Церкви Симонові Петлюрі — Від Т - ва ім. Митрополита Петра Могили в Луцьку», стрічка малинова; «На сторожі коло Тебе поставим слово — Редакція та співробітники українського тижневика «Волинське Слово», стрічка чорна; «Святий Твій вогонь передамо наступним поколінням — Т-во ім. Тєсі Українки в Луцьку», стрічка червона; «Жертвенне життя Твоє відтворимо в образах — Українське Театральне Товариство в Луцьку», стрічка біла; «Симонові Петлюрі, що душу свою поклав за друзів своїх — Від Чесно-Хресного Брацтва в Луцьку», стрічка малинова; «Вождеві — Місцева Рада Хреста Симона Петлюри в Луцьку», стрічка — вздовж половина кольорів Хреста Симона Петлюри, половина — Залізного Хреста; «Вождю українського народу — Округова Управа ВУО Рівенщини», стрічка зелена; «Вождю нації — Український Клуб «Рідна Хата» в Рівному; стрічка жовтоблакитна; «Головному Отаманові — Український Клуб «Рідна Хата» в Луцьку», стрічка блакитна; «Поклін Тобі, Отамане, — Від жінок Рівенщини», стрічка блакитна, гарно вишиті жовті букви; «Володарєві наших душ — Т-во Українська Школа в Рівному», стрічка жовтоблакитна; «Думки Твої перетворимо в чин — Українська гімназія в Луцьку», стрічка біла; «Тому, хто все віддав за Україну — Рівенська українська гімназія», стрічка жовтоблакитна; «Симонові Петлюрі — Наймолодше покоління петлюрівців. Українська початкова школа ім. гетьмана І. Мазепи в Рівному», стрічка малинова; «Гартуємо тіло й душу для здійснення всеукраїнської ідеї — Український спортивний клуб «Стир» у Луцьку», стрічка чорна; «Творцєві української збройної сили — Український спортивний клуб «Горинь» у Рівному», стрічка жовтоблакитна; «Незабутньому Отаманові — Відділ Українського Центрального Комітету в Рівному», стрічка жовтоблакитна; «На сторожі Твоїх заповітів стоятимемо до смерті — Відділ Українського Центрального Комітету в Луцьку», стрічка жовтоблакитна.

Під час церемонії покладення вінка в головах могили св. пам. Симона Петлюри стояли прапори Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції та Товариства б. Вояків Армії Української Народньої Республіки у Франції.

---

3 ЖИТТЯ УКРАЇНСЬКОГО ПЛАСТУ У ФРАНЦІ

Неділя в Шалеті. Приходять до громадського помешкання зрана на призначену годину різного віку хлопці й дівчата, учні Української Школи. Є між ними й малеча — 6-8 літня. Але є вже й великі діти, літ по 14.

— Скоб!

— Скоб!

Вітаються по пластовому із своїми навчителями. І навчителі їм тако-ж відповідають пластовим поздоровленням.

— Це наші «скоби» сходяться. Буде сьогодні репетиція вистави, яку пластуни готувлять на свято І. Франка, що має відбу-

тися за два тижні. Буде це перша маніфестація наших пластунів. Виставляють «Вечірнього Гостя» Черкасенка, — каже керownik школи п. Зубенко.

Другий навчитель п. Семмо зібрав коло себе невеличку мауу громаду й показує, які мають приготувити на свято вірші.

Тим часом «скобів» назбиралося вже кілька десятків, і репетиція розпочинається. Провадить її навчитель п. Колодій. Дисципліна у нього велика, і репетиція проходить у належному порядку. Разом пробують співи. І під диригуванням п. Колодія із дитячих грудей сильно ллється:

— «Гей, пластуни, гей, юнаки...»

На сцені громадського театру під керівництвом голови Мистецького Гуртка при Громаді п. Маслюка йде репетиція інсценізації частини «Катерини». Сидять за столом з малою Катериною три молодці літ по дванадцять, закручують собі вуса, які у них будуть таки справді причіплені під час інсценізації на святі, і декламують про свої почуття...

Старші ходять, придивляються і радіють за своїх дітей. Діти тако-ж мають велике задоволення. Тим більше, що до свята вони вже будуть мати і пластові убрання, які їм купують їх батьки, — сині штаниці або спіднички, пластові шкiряні паси, захисного кольору сорочки з кишеньками з переду й найплечниками, блакитні пластові кравати. Це форменне убрання українських пластунів у Франції.

Радіють батьки, радіють із «Пласту» діти.

А найбільше радіє із своїх найменших дітей — Україна. Ростуть бо ці тепер на великій свідомості і сильних громадян нашої батьківщини.

Семен Нечай

З МІЖНАРОДНОГО ЖИТТЯ

— Совітські події.

Події в совітській державі переходять темпом що найменше кінематографічним, автім, коли приймати їх в певному аспекті, — досить логично.

Свого часу на цьому місці аспект той було, зазначено. У Москві готується одноособова, нічим і ніким необмежена диктатура тов. Сталіна, який ніби-то вважає, що стадію Робесп'єра в революції він перебув уже щасливо і став тепер Наполеоном. Але, явна річ, тов. Сталін ні з якого боку на Наполеона не подібний. Титла його засвоїти собі не може й методів його тако-ж. Бо-ж Наполеон не тільки не нищив здібних людей, що стояли біля нього й навколо нього, а навпаки, вишукував їх та наближував до себе, — і то однаково й цивільних, і військових. Тов. Сталін найшов собі приклад у другому місці; оберігаючи свою особу й свою силу, він пішов за принципом, Москві ближчим, бо належить він одному з царів

XVI століття, а саме Іванові IV, що його прозвали москвини грізним. Принцип той говорив: не тримай біля себе радників, розумніших за себе. І тов. Сталін зробив його своїм, — як тепер свідко, не лише теоретично, але й практично, бо поставив його базою своєї чинності, спрямованої до встановлення його абсолютної самодержавності.

Цю рису тов. Сталіна, як відомо, знав уже сам Ленін, який, передбачаючи його майбутню чинність, в своєму заповіті перестерігав своїх товаришів, щоб не ставили вони Сталіна генеральним секретарем, бо, мовляв, приведе він до загибелі й їх усіх, усю партію й усе діло, що з тою партією зв'язане. Товариші Леніна не послухались поставили над собою Сталіна, а тепер каються... властиво; це не те слово, бо тих, що могли б каятися, майже нікого вже й на світі не залишилося, хіба що один тов. Троцький. Та й той десь за океаном, у Мексиканській державі тулиться.

Зачав це тов. Сталін давно, — з того самого тов. Троцького, що був для нього найнебезпечнішим, бо розумнішим за нього, більше освіченим, а головню, досить популярним як у партії, так і особливо — в червоній армії. Тоді ще, — мабуть таки під впливом того таки Леніна, який в тому-ж заповіті просив, щоб товариші в боротьбі між собою не ржували один проти одного смертної кари, — тов. Сталін використовував історичний спосіб французьких революціонерів після Робесп'єра, — а саме, так званий метод сухої гільотиної. Не вбивав, а виганяв з держави себе чи засилав до найглухіших кутків її. Троцький тому опинився в Туреччині, відомий українцям Раковський — в туркестанських степях і т. п. Але й суха гільотина для тих, хто залишений був у СРСР та не вмів, як слід, каятися, була не ліпша за мокру, бо ті хто мав у грудях своїх мужнє серце, уникав од неї самогубством, як Скрипник, Хвильовий та багато інших українців, пізніше й де хто з москвинів, вірніше обмосковлених, як Томський, Гамарник то-що.

Мокрою гільотини, тоб-то згідно з повітнім московським штибом, револьверної кулі в потилицю, щоб жертва не бачила свого ката, а кат не бачив обличчя своєї жертви, — тов. Сталін що-до близьких своїх партійних та військових людей став уживати значно пізніше, а властиво, як правило, лише з грудня минулого року, — з відомого процесу Зінов'єва-Камєнева, людей, що з ними він ще так недавно, на рівних правах, виконував владу над цілим СРСР. Слідом за цим процесом інсценований був другий, так само відомий, що в ньому на чолі оскаржених був Радєк з П'ятаковим. В кожному з тих процесів перед неможливим судом було поставлено кількинадцять видатніших осіб комуністичної партії, що до того за пізній час існування СРСР виконували обов'язки совітських міністрів чи їх товаришів, обласних губернаторів чи закордонних послів і т. ин.

Але це лише публічно й перед судом. А без суду, в адміністраційний спосіб по ріжного роду темних льохах понижена була невідома та без сумніву велика кількість менших комуністичних і так званих безпартійних урядовців на цілому просторі СРСР. Кого-ж не карали смертю, того вислали кудись на північ чи впрост викидали безправного на брук там-же, де він перед тим був якимсь урядовим паном. Дійшло до того, що ми, емігранти, стали «звідам» діставати дуже сміливі листи, в яких були й такі фрази: «Тепер ми тут не боїмось нічого, бояться на смерть лише комуністи та урядовці». Цивільний, так мовити, сектор комуністичної влади був вищений до кінця, шлях до одноособової диктатури звільнений. А для того, аби не було й парікати на кого, заарештовано й віддано під суд ту людину, що її руками все те було зроблено, а саме, всесвітнього в СРСР тов. Ягоду, голову цілої совітської поліційної поліції та всіх військових поліційних сил. На його місце посажено тако-ж, так мовити, ягоду, але дрібного калібру, — такого тов. Єжєва, що пі з ягодо суду небезпечним бути не може.

З цивільними людьми прикінчено, й 11-го квітня цього року перейшли до військових. З цивільними не церемонились, бо справедливо вважали, що за них нема кому вступитися. Їх ставили перед публічним судом, обвинувачували в ріжного боку ухахах, пришивали так званий троцькізм.

і в додаток лише говорили ще про саботаж, шпіонаж і т. и. З військовими, про яких думалося, що вони мають якийсь престиж в армії, повелися в спосіб затишній, але одночасно й рішучий. Вказаного вище дня їх поставили перед спеціальний таємничий суд, осудили й того-ж таки дня присуд виконали, тоб-то десь у лбоху розстроцили їм кулями голови. Загинули в такий спосіб вісім найвищих і, як самі большевики то говорили, найздібніших вождів совітської армії. Один маршал — Тухачевський, сім генералів — Якир, Уборевич, Корк, Ейдеман, Фельдман, Примаков і Путна; дев'ятий Гамарник, як подають газети, попереджений про арешт маршалом Ворошиловим, застрелився сам. Обвинували їх не в якомусь ухилі чи в троцькізмі, а в тому, що всі вони були плаченими германськими шпіонами та мали на меті вчинити державний переворот в СРСР на користь капіталістів та буржуазії. На їх і осадли, — а вони займали чільні місця в армії, — посадовилч, з одього боку Буленного та Дибенка, про яких навіть сприятлива совітам російська емігрантська преса говорить, що їх «вигнали з нафталіну», та ще кількох інших генералів, осіб скорше барвистих, ніж поважних що-ло їх військових заслуг.

Чи це кінець з військовими, — хто знає. Без сумніву, з виатніших мало що зосталося, але таких, які можуть бути тов. Сталінові небезпечними, де-що серед совітського ген. ралітету все-ж ще єсть. Бо-ж ходили вже, чутки про «опалу» маршалів Ворошилова та Блюхера, ген. Алексіса, що стоїть на чолі совітської авіації і т. ин. Чи не на черзі й вони стати дефетистами? Що-правда, вони вже скомпромітовані до певної міри, бо-ж це їх руками знищені отих дев'ять. Ворошилов давав накази про арешти, Блюхер та Алексіс були серед судців, автім знає лише тов. Сталін про те, яка буде їх доля в близькому чч далекому майбутньому.

Які наслідки можуть мати всі вказані події? З середини, — про це мабуть буде докладніше аналізовано на другому місці «Тризубу». На зовень? Це ще не відбилось точно, — мало ще часу перейшло, — але загальні вражіння вже єсть. Союзники совітів, особливо в Середній Європі, дезорієнтовані зовсім і всі надії свої покладають, коли не на мудрість Сталіна, то на час, який все і вся горохом присипає своїм. У ворожому совітам таборі, явна річ, неприховане злорадство. — Те, що сталося сьогодні з генералами, стане завтра і з самим Сталіним, — говорять тут про совітські події. А вся європейська опінія, включно до большевіанів, будь що-будь, визнає, що ті події непоправним ударом лягли на закордонному становищі СРСР. Бо-ж навіть така газета, як Daily Herald, орган англійських соціалістів, що завжди підтримували совіти, говорить, що коли це правда, що всі оті видатні державні люди, цивільні й військові, були таки плаченими агентами й шпіонами, то тоді СРСР — така розкладена держава, якої ще світ не бачив. Коли-ж це не правда, говорить инша преса, і вони безвинно всі загинли, то тоді характеристика совітів вигадає ще гірше.

Як про все це міркують в дипломатичних канцеляріях, до преси ще не дійшло, але європейські політики, в оцінках своїх, як відомо, рідко розходяться з пресою своїх держав, дарма що вони для своїх присудів прибирають інших слів, ніж те, що практикується в газетах.

* * *

Минуло кілька день, і вже стає можливим не тільки робити припущення, але й нотувати певні зовнішні ознаки того, як відбиваються події в совітах на їх міжнародньому становищі. Нових фактів нібито ще й немає, але єсть вияви настроїв, що їх, так мовити, вчора ще не було, та які може яскравіші за самі факти.

З цього боку, мабуть, найсимптоматичніші виявлення французькі, бо-ж як раз у Франції, незалежно від того чи иншого ідеологічного ставлення до самого большевізму, майже всі політичні кола, зліва й справа, були гарячими прихильниками союзу з СРСР. Про совітчиків ще й зараз

у французькій пресі говорять, як про nos amis et alliés de Moscou, але тепер уже ці предикати мають призвуки іронії. Що-ж до самого пакту з Москвою, то про нього зараз уже починають згадувати, як про якусь ніби-то історичну, а не сучасну подію. У такому тоні, скажім, говорить в Le Journal ген. Морен про маршала Тухачевського, з яким він зустрічався торік, коли був французьким військовим міністром. Ще далі в цьому напрямі йде Жан Катрмер з L'Excelsior, який впрост переказує, як уже історичні, такі речі, які в час існування якогось союзу, власне кажучи, не мали б бути відомі широкому загалу. Так, він говорить про те, що французький та совітський генеральні штаби не мали спільного плану на випадок якогось, — явна річ, німецького, — нападу на ту чи іншу союзну державу. Причина-ж була та, що совітські люди, коли мова заходила про спільний військовий чин проти Германії, в основу свого плану клали перехід своїх армій через польську територію, незалежно від того, чи буде на те польська згода, чи ні. До речі, — цим фактом таки можна багато де-чого пояснити з перебігу міжнародних взаємин за останні роки, бо-ж загал безперечно міг не знати й не знав про це, але польський генеральний штаб напевно це знав, бо для того-ж він і існує, щоб такі речі знати. Ці та інші, — а їх було більше і всі вони яскраві, — ознаки говорять за те, що французька опінія ніби-то починає думати про франко-совітський пакт, як про щось минуле, чого вже нема, дарма що він не анульований, а стоїть неначеб-то в повній силі. Такі звороти з пактами бувають скрізь, єсть вони й зараз, бо-ж, наприклад, герmano-совітський пакт Рапальський та Берлінський і досі офіційно чинні, — але яка з того совітам користь?

Згадані вказівки, що-правда, мають, будь-що-будь, характер прильотний, але єсть уже й де-які ознаки, так мовити, офіційного порядку. Одною з тих являється подорож ген. Бека, голови германського генерального штабу до Парижу, — перша за всю історію французької третьої республіки. Подорож назовень має приватний характер, — генерал приїхав ніби-то подивитись на виставу. Виставу, явна річ, одвідати не зле, але разом з тими одвідинами стоять і візити до голови французького генерального штабу, до військового міністра і т. ин. А при тих візитах неминучі розмови про те, що болить на сьогоднішній обом державам, — про їх наближення. На дорозі лежить, як відомо, камінням франко-совітський пакт, і от Navas од 17. VI повідомляє, спосилаючись на французькі урядові чинники, що вигляди що-до тих розмов ніколи ще не були такі сприятливі, як зараз. Бо-ж Франція, мовляв, на сьогодні нахильна до того, щоб дати, принаймні, хоч часткову заруку що-до франко-совітського пакту, а саме ту, що попереднє розуміння цього союзу буде в поважний спосіб обмежено.

Це вже справді певне усунення згаданого вище каміння, а мсже й щось більше, а саме, крок до того, щоб франко-совітський пакт опинився у тому становищі, в якому перебувають його старші товариші — герmano-совітські пакти. Ще більшим кроком у тому самому напрямі може стати друга одночасова з першою подорож, а саме германського міністра закордонних справ фон-Нейрата, який, зробивши триумфальний об'їзд Італії, Югославії, Блгарії та Угорщини, має вдатися тепер, на запитання англійців, до Лондону. Останні відмсіті, правда, гсвсрять, що цю поїздку відкладено із-за виходу Німеччини з лондонського комітету реінтервенції в Іспанії. Але говорилося б там саме, як про це можна точно здогадуватись, про іспанські події та про новий західний пакт, що має заступити місце Локарнського. Говорити-ж про ці події та про цей пакт не можна, обминувши події та пакт совітський. Вигляди і тут, без сумніву, сприятливі, бо коли вони тільки тепер стали такими в Парижі, то в Лондоні вони давно вже прибрали вказаний характер.

Ізоляція СССР, як наслідок совітських подій, таким чином виразно змальовується на міжнародньому обрії. В доказ тому можна було б навести більший ряд ознак і навіть фактів, але на сьогодні поки ще досить і того, що наведене.

ХРОНІКА

З жаття укр. еміграції

У Франції

З життя Укр. Бібліотеки імені С. Петлюри в Парижі

За місяць травень одержано грошеві пожертви у франках од: 1) Відвідувачів читальні Бібліотеки — 21.75, 2) Ред. «Тризуба» — 300, 3) К. Клепачівського з Ченстохови — 18.75, 4) Опанаса Козлова — 10, 5) Філії Військ. Т-ва з Гренобля, збірка з р. 1936 — 83, 6) п. Криля з Ізеру — 10, 7) С. Шкрабля з Люксембургу — 10, 8) Є. і В. Прокоповичів — 100, 9) Проф. Ст. Смаль-Стоцького — 100, 10) Гр. Довженка — 50, 11) Х. Якимчука — 20, 12) М. і П. Гептюків — 40, 13) П. і М. Плевако — 100, 14) І. Рудичева — 50, 15) Вдови полк. Татарулі — 20, 15) І. Косенка — 15, 16) Тусі Ковальської — 10, 17) С. Качури — 20, 18) С. Нечая — 10, 19) М. Капустянского — 10, 20) Палій-Гамалії — 5, 21) П. Пашина — 5, 22) П. Вержбицького — 5, 23) С. Косенкової — 2, 23) Цюнака — 5, 24) І. Горайна — 5, 25) М. Шумицького — 10, 26) О. Журавля — 10, 27) Ол. Михайлика — 10, 28) Данюка Федя — 10, 29) Збірка п. Д. Люпи по-між членами Т-ва Просвіти ім. Франка в Корбей — на підп. лист ч. 870 — 58, 30) Товариства Просвіта у Львові — 42, 31) Проф. Ст. Сірополка — 25, 32) Збірка п. Титаренка в Мобежі на лист ч. 862 — 32, 33) Пожертва з Братислави, прислана п. Траюска — 46.20, 34) Укр. Громади в Крезі, збірка під час академії пам'яті С. Петлюри 30 травня — 118.75, 5) Софії Щербак з Оден-

ле-Тішу — 5, 36) п. Юрія Тушевського з Тегерану — 7.50, 37) Міжорганізаційного Комітету вшанування та оборони пам'яті С. Петлюри в ЧСР, збірка під час панахиди та сходин Рад.-Дем. Групи — 235, 38) Відділу Т-ва Укр. Вояків у Жюме (Бельгія) — 37.05, 39) Української Колонії в Крезі, збірка під час академії в Крезі 30 травня — 53.60.

Всіх пожертв у травні поступило — 1747 фр. 10 с., а від початку року — 5812.20 фр. Цікаво може буде відмітити, що пожертви замість поздоровлень з нагоди Різдва та Нового Року дали — 375.60 фр., а з нагоди Великодня — 531.50 фр.

Всім жертводавцям Рада Бібліотеки складає щире подяку.

— «Організація національних сил в Іспанії в боротьбі з комунізмом» — виклад С. Нечая в Українській Громаді в Шалеті, що відбувся в суботу, 19 червня с. р.

— Іспити в Українській Школі в Парижі у всіх групах відбулися в четвер, 24 червня с. р. Іспитову Комісію склали навчителі школи — пп. Станиславський і Парадовський, голова Батьківського Комітету п. Наглюк, представники батьків — пп. Ковальський та Верхій, Українську Шкільну Раду у Франції заступав член Генеральної Ради СУЕО у Франції п. С. Нечай.

Висліди іспитів урочисто буде оголошено перед початком дитячого свята, яке влаштовується школою на закінчення шкільного року в неділю, 4 липня с. р.

У Польщі

— Вечерниці в Українській Станиці. 8 травня с. р. в Українській Станиці при м. Каліші, заходами Господарчого Комітету з Залізної дивізії влаштовано було в Станичному театрі вечерниці. Ціль — добути засоби для допомоги бідним і хворим старшинам і козакам дивізії. Поставлено було 2 одноактівки: «Прийомний день» і «Миротворці». Після цього на сцені відбулися показові класичні танці в оригінальних костюмах. Закінчилися вечерниці танцями на саті театру під жазбандову оркестру.

В. Б.

В Німеччині

— Служба Божа й панахида на українських гробках на православному кладовищі в Берліні відбулася в неділю, 13 червня с. р., при великій кількості членів української колонії.

Правив о.-прот. І. Бриндзан, настоятель Української Православної Парафії у Франції.

В Чехословаччині

— В Празі. На Зелені свята одправлено було урочисту службу Божу українською мовою. Літургію служив отець протоієрей І. Бриндзан, настоятель Української Православної Парафії у Франції, що спеціально для того прибув із Парижа.

НОВІ КНИЖКИ І ЖУРНАЛИ

— Проф. Іван Огієнко. Раз добром палите серце. Світлій пам'яті Д. Д. Огієнкової. Відбитка з кн. 5(25) «Нашої Культури». 1937.

— Марко Черемшина. Твори. Т. I. Повне видання за редакцією д-ра Є. Ю. Пеленського. Видавництво «Ізмараїд».

— Вісти Музею Визвольної Боротьби України. Ч. 15, травень 1937. Прага.

— Український Інвалід, чвертьрічник Українського Товариства Допомоги Інвалідам у Львові. Ч. 1, червень 1917. Львів.

— Соکیلські Вісти, орган українського сокілства. Ч. 5. травень, та ч. 6, червень 1937. Львів.

— Українське Юнацтво, ч. 6(50), червень 1937. Львів.

— *Biuletyn Polsko-Ukraiński*, No 24 (215) — 13. VI; No 25 (216) — 20. VI. 1937. Warszawa.

На увагу землякам, що приїздять до Парижу на виставу

ІНФОРМАЦІЙНЕ БЮРО

відкрито в помешканні Управи Т-ва б. Вояків Армії УНР та Генеральної Ради Союзу Українських Емігрантських Організацій у Франції, в якому можна дістати всі інформації що-до Міжнародної Вистави та знайти, в разі потреби, і провідника

щоденно од год. 10 до 12 та од 4 до 6.

Адреса: 248, rue St. Jacques, Paris 5, Телефон: Odéon 15-08.

Українська Бібліотека ім. С. Петлюри в Парижі

й читальня при ній (41, rue de la Tour d'Auvergne, P a r i s 9)
відкрита в середу й четвер — 6-9 г., суботу — 4-8 і в неділю — 2-6

При Бібліотеці Музей С. Петлюри

В читальні 90 органів преси — журналів, газет, бюлетенів з
ріжних країн, де живуть українці.

Книжки видаються додому. За читання 5 фр. у місяць (за одну
книгу) і 25 фр. безпеки.

Коштом читача висилаються книги тако-ж і на провінцію.

В СПРАВАХ УКРАЇНСЬКОЇ МІСЦІ У ФРАНЦІЇ І ВІДДІЛУ ОПІКУВАННЯ ЕМІГРАЦІЄЮ ПРИ НІЙ

я. І. Косенко приймає в помешканні Місії (24, rue de la Glacière, Paris 13)
що дня од год. 10 до 12, крім неділь і понеділків.

В суботу, 3 липня с. р., в помешканні Української Громади
(18, rue Lavoisier, Vésines) силами

УКРАЇНСЬКОЇ ШКОЛИ В ШАЛЕТІ

влаштовано буде свято в честь Івана Франка. Представлено буде сценич-
ний образ на 1 дію із співами і танцями С. Черкасенка, муз. Ярославенка

ВЕЧІРНІЙ ГІСТЬ

після якого відбудеться

Інсценізація, співи, декламація і вправи дівчат вільноруч. а потім

Б А Л Ь

Початок о год 9 вечера. Вхід — 5 франків.
Адміністратор і розпорядчик — Управа Громади

УКРАЇНСЬКА ДИТЯЧА ШКОЛА В ПАРИЖІ

з нагоди закінчення шкільного 1936-1937 року влаштовує

ДИТЯЧЕ СВЯТО

яке відбудеться в неділю, 4 липня с. р., о 15 год. на 15, Av. Noche. Paris 8.
(Metro : Courcelles або Etoile). В програмі

ПРОБУДЖЕННЯ ВЕСНИ

Казка на 1 дію.

Співи, танці та декламації.

Лотерея. Дешевий буфет.

В х і д : 10, 7, 5 та 3 фр. для безробітніх. Діти безкоштовно.

Пожертви на буфет і лотерею приймаються з подякою.

Б а т ь к і в с ь к и й К о м і т е т .

Редакція і адміністрація : 41, rue de La Tour d'Auvergne. Paris 9

Для переказів у Франції: «Le Trident», chèque postal 898.50, Paris.
Редагує—Комітет. Адміністратор : Л. Косенко

Le Gérant : M-me Perdrizet.